

Yttrande med anledning av Transportstyrelsens remiss med förslag om ändring i föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2010:125) om medicinska krav för innehav av körkort mm samt Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2018:7) om innehav av körkort med villkor om alkohol.

Svensk Trafikmedicinsk Förening har fått möjlighet att lämna synpunkter på förslag till ändringar i regelverket för bedömning av medicinska körkortskrav avseende alkohol, psykoaktiva substanser och läkemedel samt förslag till anpassning alkoholföreskrifterna utifrån regelverksändringarna. Ett gediget arbete har gjorts med omfattande konsekvensanalyser där olika alternativ till förändringar belysts.

1. Föreningen ser positivt på att medicinföreskrifterna når upp till minimikraven i körkortsdirektivet. Att reglerna i vissa delar är strängare än direktivets krav uppges behöva vidare utredning av i vilken utsträckning detta rör sig om, samt om hur kraven ska vara utformade. STMF vill i detta sammanhang trycka på att det inte är självklart att svenska krav som i Transportstyrelsens nomenklatur kallas "särkrav" är sämre från trafiksäkerhetssynpunkt eller klinisk användbarhet i svensk sjukvård eller att de skulle vara sämre vetenskapligt underbyggda. En jämförelse med direktivets krav kan inte enbart bedömas utifrån huruvida de är strängare eller inte utan bör i första hand bedömas utifrån sådana synpunkter.
2. Vi ser allmänt sett positivt på att befintliga kapitel 12 och 13 (TSFS 2010:125) ersätts med aktualiserade medicinska föreskrifter.
3. Vi håller med om att diagnosen beroende av alkohol eller psykoaktiva substanser även fortsättningsvis ska utgöra hinder för innehav av körkort. Att införa lättnader för enskilda med diagnos som är i långvarig fullständig remission kan vara rimligt under förutsättning av viss kontroll fortfarande sker.
- 4: Att diagnosen missbruk upphör är förenligt med nuvarande medicinsk praxis och välkomnas. En ny reglering av ifall diagnosen skadligt bruk/skadligt användningsmönster ska utgöra hinder för körkortsinnehav är positivt, det är dock viktigt att det tydligt framgår hur man ska tolka uppgifterna som finns till hands i kliniskt arbete med medicinska intyg.
5. Införande av PEth som obligatorisk alkoholmarkör kommer sannolikt att fånga upp flera olämpliga förare än med CDT och GT. Att det finns tydligt angivet i föreskrifterna hur PEth kommer att tolkas vore önskvärt. Kommer ett enda förhöjt PEth att innebära återkallelse av körkortet? I nuläget ska PEth påvisas vara förhöjt vid åtminstone två

tillfällen med ett antal veckors mellanrum. Det är en praxis som STMF menar är ändamålsenlig.

6. Uppdatering avseende läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende (LARO) kan innebära förenkling vid uppföljning av enskilda som visat följsamhet till programmet och torde inte innebära negativ påverkan avseende trafiksäkerhet.

7. Förenkling av möjligheten att få alkoholås genom att kravet på provtagning vid ansökan tas bort innebär förhoppningsvis att fler individer kan få tillgång till programmet. Denna förändring stöds av STMF.

Övergripande synpunkter.

Att befintliga kapitel 12 och 13 (TSFS 2010:125) upphävs och ersätts med aktuella diagnoskriterier och förtydligande av vilka kriterier som har stor betydelse för trafiksäkerheten är allmänt sett positivt. Det kommer dock att finnas utrymme för tolkning och godtycke avseende subjektiva kriterier såsom vid de flesta psykiatriska diagnoserna. Erfarenhet av frågeställningarna och tolkning av tillgänglig information kommer att fortsätta vara en faktor som är svår att påverka. Att Transportstyrelsen som vid andra förändringar av de medicinska föreskrifterna ger ut tillämpningsriktlinjer i form av så kallade "kompletterande upplysningar" är därför önskvärt.

Den mest påtagliga förändringen blir införande av PEth som obligatorisk alkoholmarkörer. Detta kan innebära av fler enskilda kommer att uppvisa förhöjda värden under observationstidens gång och det är då av intresse att veta om Transportstyrelsen kommer att anse om ett enda förhöjt värde räcker för att körkortet ska återkallas. Att först vid två förhöjda värden under observationstiden stämmer bättre med den linje som har gällt inför körkortsanmälan.

STMF vill efter konsultation av professor Anders Helander på Karolinska Institutet dock ha synpunkten att det kan vara riskabelt att enbart förlita sig på PEth, eftersom det finns en fördel med att använda två specifika, oberoende tester (PEth + CDT) med olika halveringstid, åtminstone initialt i en alkoholutredning. Det är dessutom lättare att relativt snabbt "få ned" sitt PEth-värde innan nästa test, om man vet ungefär när det ska ske.

Samtidigt förstår STMF att det kan skapa tolkningsproblem i fall där markörerna indikerar olika men det kan öka rättssäkerheten för den enskilde. Det kan också ses som en kostnadsfråga och om bara en enda markör ska vara obligatorisk är Peth det självklara valet. Den kliniskt verksamme läkaren som har högre ambitioner än Transportstyrelsens minimikrav kan även fortsättningsvis använda fler markörer.

Sammantaget innebär förslaget en välkommen uppdatering av föreskrifterna inom ett område som kan vara svårt för den enskilde läkaren att bedöma. Aktualisering av diagnosbenämningar, förtydligande av fortsatt uppföljning samt ändring av vilket prov

som är obligatorisk vid körkortsärenden bör kunna underlätta vid bedömningar av lämplighet att inneha körkort utifrån beroende och skadligt bruk.

Ur trafikmedicinskt perspektiv är uppföljande av enskilda efter rattfylleri; grovt eller av normalgraden samt vid drograttfylleri en viktig medicinsk arbetsuppgift som rör en förargrupp där det har förekommit skillnader i hur ärendet handlagts i vården. Detta utifrån regionala skillnader avseende tillgång till specialiserade mottagningar och specialistläkare med gedigen kunskap inom området. Med de nu föreslagna föreskrifterna är STMF:s förhoppning att sådana skillnader ska bli mindre. Att diagnosen beroende i sig utgör en medicinsk olämplighet att inneha körkort är viktigt att inskräpa och att tydliga föreskrifter finns att följa.

För Svensk Trafikmedicinsk Förening

Falun och Oskarshamn, 2025-03-03

Lars Englund, ordförande STMF, Samantha Cundy Blickfors, styrelseledamot STMF